

5. Козлов Н. Конформність та конформізм. *ПСИХОЛОГІС – енциклопедія практичної психології*. URL: http://psychologis.com.ua/konformnostzpt_konformizm.htm (дата звернення: 03.03.2023).

6. Майданюк О. О. Вплив соціальної потреби у схваленні на формування конформності. *Реферативна база даних «Україніка Наукова»*. 2009. № 8. С. 30–34.

7. Метлинський А. Думки и песни та шче де-шчо Амвросія Могили. Харьков : В унив. тип., 1839. 210 с.

8. Трємбїський А., Іванович Л. Тарас Шевченко про національного провідника Богдана Хмельницького. *Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні* : зб. наук. ст. 2013. Вип. 22. Ч. 2. С. 117–122.

9. Шевченко Т. Г. Кобзар / вступ. ст. О. Гончара ; приміт. Л. Кодацької. Київ : Дніпро, 1985. 640 с.

10. Шевченко Т. Г. Якби-то ти, Богдане п'яний. Тарас Шевченко. Зібрання творів: у 6 т. Київ : [б. в.], 2003. Т. 2 : Поезія 1847–1861. 308 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-2>

Захарчук В. М.,

викладач юридичних дисциплін

ВСП «Рівненський фаховий коледж Національного університету

біоресурсів і природокористування України»

м. Рівне, Україна

Навозняк Л. М.,

викладач суспільних дисциплін

ВСП «Рівненський фаховий коледж Національного університету

біоресурсів і природокористування України»

м. Рівне, Україна

ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

«Я вірю у велике майбуття України...» [1].

В. І. Вернадський

Володимир Іванович Вернадський (12.03.1863–06.01.1945) – яскравий представник численної когорти «блудних синів України». Протиборство російської й української національних ідей викликало в нього спалахи несподіваного спонтанного націоналізму. Він

намагався балансувати між двома націоналістичними силами, творити проміжкову, компромісну силу, об'єднуючи однодумців. На той час велика частина української етнічної еліти, яка працювала на «чужому» культурному полі, але не порвала остаточно зі своєю Батьківщиною – Україною (такі були часи, часи гноблення і приниження Української державності).

В. Вернадський зробив собі ім'я як вчений і як громадський діяч ще в російській імперії. У 1885 р. закінчив фізико-математичний факультет Петербурзького університету, з 1888–1890 роки навчався за кордоном в Італії, Франції, Німеччині. У 1897 р. захистив докторську дисертацію в Петербурзькому університеті.

Ставлення Вернадського до «українського питання» було суперечливим. З одного боку, він визнавав необхідність розвитку української мови, культури, освіти, вимагав визнання наявності окремого українського народу, що йшло всупереч із позицією владної верхівки російської імперії. З іншого боку, Вернадський не сприймав ідеї відокремлення України від росії, заперечував проти швидкої українізації, запроваджені Центральною Радою, спочатку розглядав Українську академію наук як регіональне відділення Петербурзької АН (хоча потім перейшов на позицію незалежності УАН).

Будучи етнічним українцем, В. І. Вернадський завжди підкреслював свою нерозривність із землею предків. «Все життя мое було нерозривно пов'язане з Україною і українським рухом,» – зазначав він у 1918 р. у записці «Про створення Української Академії Наук» [2]. «Упрямий українець, себе на уме» – так висловлювався про Вернадського один із членів партії кадетів, до якої і належав Вернадський.

З червня 1917 року В. Вернадський мешкав в Україні (приїхали з Москви до Києва понад 20 видатних науковців), 27 жовтня 1918 року став Першим Президентом Української Академії наук, створеної урядом гетьмана Павла Скоропадського. У 1919 році він переїхав до Сімферополя, а з 1920 року став ректором Таврійського Університету в Сімферополі [4].

У 1926 році відрядження до Франції на запрошення Сорбонни для читання лекцій з геохімії. На основі уявлень Вернадського професор Сорбонни Едуард Леруа вводить поняття «ноосфера». В. Вернадський використав поняття ноосфери для позначення нового, вищого стану розвитку біосфери, який характеризується провідною роллю раціональної (розумової) діяльності людського суспільства. На думку Вернадського в епоху ноосфери діяльність людини не буде протиставлятися розвитку природи Землі.

З поверненням у Ленінград видає монографії «Біосфера», «Нариси з геохімії». У «Листах до української і російської молоді В. І. Вернад-

ський назвав шлях, обраний Леніним, безглуздим, кривавим, варварським і жорстоким, на відміну від культурного й цивілізованого шляху Махатми Ганді [4].

В. І. Вернадський писав, що у XVII–XVIII століттях російсько-українські відносини зводились до поступового «поглинання і перетравлення» росією України як чужорідного політичного тіла, внаслідок чого у середині XIX століття Україна як політичний організм із самостійним внутрішнім життям перестав існувати [1].

Сам учений ще 1920 року визначив своє місце поруч із Дарвіном: «...Я усвідомлюю, що це вчення (йдеться про живу речовину) може справити таке ж враження, як книги Ч. Дарвіна, і у цьому випадку я потрапляю у перші ряди світових учених» [1].

У 1934 році В. І. Вернадський дав визначення біосфери: «Біосфера являє собою оболонку життя – область існування живої речовини». Вернадський довів, що живі організми відіграють дуже важливу роль у геополітичних процесах, які формують обличчя Землі. Біосфера – природна підсистема географічної оболонки, що являє собою глобальну планетарну екосистему. Маса біосфери – близько 0,05% маси Землі.

В. І. Вернадський був одним з тих вчених, із якими рахувався Сталін. Це була геніальна людина і Сталін це розумів. Далеко не всі науковці були громадськими людьми, як Вернадський. Він дуже цікавився реальним життям. У нього була ідея об'єднати гуманітарні й точні науки. До цього наука приходить лише сьогодні, а Вернадський про це почав писати ще в ті часи. Він казав, що держава повинна схилитися до розуму, а не навпаки. Головна праця В. Вернадського – монографія «Про біосферу і ноосферу» (1941–1944 рр.), а в 1944 р. видав останню працю «Декілька слів про ноосферу» [2].

Ноосфера – це біогеохімічне поняття, що відображає коеволюцію людства та природного процесів самоорганізації як планетарного явища. Цей синтез пов'язаний з діяльністю людства, що становить могутній геополітичний процес, а людство – могутню геополітичну силу.

У зв'язку з небаченим раніше посиленням стихійного впливу людини на природу виникає можливість катастрофічних наслідків для людства та навколишньої природи (як от землетрус у Туреччині).

В. І. Вернадський закликає вчених і всіх людей зберегти людство від самознищення. Покласти край майбутнім війнам. Загалом же В. І. Вернадський за життя опублікував більше 400 наукових робіт. Заснував нову науку – біогеохімію і вніс величезний внесок у геохімію.

Нині повернута увага до феномена В. І. Вернадського і домінанта його творчості – біосферно-ноосферно проблематику. Наприкінці

XX століття праці В. І. Вернадського стали таким же базовим чинником формування наукового світогляду, яким у минулому столітті були праці Дарвіна, а на початку нинішнього – відкриття Ейнштейна [3].

Однак діяльність В. І. Вернадського в Україні подавалася багатьма його російськими біографами як малозначущий факт, дріб'язковий епізод. Відомо ж бо, ще в колишньому СРСР усі визначні українські діячі – класики української науки, історії, не кажучи вже про політиків, подавалися в російському контексті. Не уникнув цієї долі і наш видатний учений мислитель і просвітителі XX століття В. І. Вернадський, якого вмонтовано в культурологічний іконостас росіян: Ломоносов, Менделєєв, Чайковський, Толстой... [5].

Сьогодні Україна (з 24 лютого 2023 року) в очах цивілізованого світу асоціюється зі стійкістю, сміливістю, рішучістю та кмітливістю.

Нині Національною Академією наук України здійснюється міжнародне наукове співробітництво в рамках 130 чинних угод та освітніми закладами 50 країн світу. НАН України та її окремі установи представляють нашу країну у 30 міжнародних організаціях. Зовнішньополітичну діяльність здійснюють понад 30 наукових установ Академії.

У боях із рашистськими загарбниками та внаслідок бомбардування агресором цивільних об'єктів загинули 12 працівників Академії, її працівники надають допомогу Збройним Силам України на волонтерських засадах. Власними коштами підтримують проекти із забезпечення ЗСУ новітніми засобами спостереження та розвідки.

В умовах російської військової агресії міжнародна співпраця набула нового змісту. НАН України припинила будь-яке співробітництво з установами і вченими країни – агресора і республіки Білорусь, а також закликали до цього світову наукову спільноту.

2 червня 2022 року у Варшаві відбулися тристоронні перемовини президентів Польської Академії Наук, Національної Академії Наук України та Національної Академії США.

Підсумками цих зустрічей стало формування спільного 10-ти крокового плану дій, направлено на створення підґрунтя для майбутнього відновлення науки в Україні.

Необхідно включити до інтелектуального і культурного обігу в Україні найважливіші праці В.І. Вернадського з проблем геології і геохімії, біо-геохімії, а особливо наукознавства, методології, філософії та історії науки, переклавши їх українською мовою.

Добре було б зобов'язати росію після закінчення війни передати Україні хоча б копії архівних документів ученого, адже це наше національне надбання (як і скіфське золото).

Все це сприятиме утвердженню у свідомості поколінь українців феномена В. І. Вернадського як явища української і світової культури. Воістину, справа Вернадського не вмре, не поляже.

Список використаних джерел:

1. Вернадський В.О. Філософські думки натураліста. К., 1988.
2. Николайкин Н. М. Страницы автобиографии В. И. Вернадского. М, 1982.
3. Кваша А.Я. Наукове і соціальне значення діяльності В. І. Вернадського Л, 1989.
4. Ситник К. М., Стойко С. М. В. И. Вернадский: жизнь и деятельность на Украине. К., 1988.
5. Усенко І. Б. Вернадський громадянин, вчений, мислитель К., 1992.
6. Бардов В. Г. Федоренко В. І. Основи екології. Вінниця : Нова книга. 2013. С. 36–39.
7. Юридична енциклопедія. Т. 1. К., 1998. Ст. 336–337.
8. *Право України*. 2013. № 8. С. 235.
9. *Вісник аграрної науки*. 2022. № 6. С. 56

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-3>

Романова М. І.,

директорка

*ВСП «Київський фаховий коледж міського господарства
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського»
м. Київ, Україна*

Кисельов В. Б.,

доктор технічних наук, професор,

*директор Навчально-наукового інституту муніципального управління
та міського господарства
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ІВАН ОГІЄНКО – ОРГАНІЗАТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Іван Огієнко – видатний український вчений, державний і релігійний діяч посідає особливе місце в пантеоні творців української національної вищої освіти. Роки діяльності Івана Огієнка як викладача, ректора і міністра освіти золотими літерами вписані в історію